
Komentátor lidských duší - Cyril Höschl

*„Multo cum ense calamus parentarum“
Pero má mnoho společného s mečem.*

Čtenář mi snad promine, že jsem se pro titul této úvahy nechal inspirovat Škvoreckého knížkou „Příběh inženýra lidských duší“ a nazval toto „blahořečení“ Komentátor lidských duší. Rozhodl jsem se totiž věnovat se částečně nepsychiatrické psavé i nepsavé činnosti Cyrila Höschla, neboť mi bylo jasné, že moji kolegové se zde zaměří spíše na jeho odbornou činnost. Konec konců, podtitul Příběhu inženýra lidských duší říká, že jde o „Entrtejnment na stará témata o životě, ženách, osudu, snění, dělnické třídě, fizlech, lásce a smrti“. Tedy o témata, se kterými se, mezi mnoha jinými, Cyril Höschl potýká na stránkách denního tisku a časopisů, v rozhlase, televizi a jinde.

Zpočátku, jsem se, jako mnozí, pozastavoval a říkal si, proč on, Cyril Höschl, do toho rádia hovoří a píše o tolika věcech do novin, je přece psychiatr, má se věnovat psychiatrii (ne že by se jí nevěnoval, jak je dokumentováno jinde jeho odbornou činností). Ale posléze jsem se pozvolna chytil - zajímavé bylo, že jsem se pořádně chytil až při pročítání jeho sebraných komentářů a sloupků v knížkách (např. Höschl C.: Úhel pohledu, aneb všechno je jinak; Galén, 2001; nebo Höschl C.: Odpovědi bez konce, aneb Sloupky z Reflexu 2002; Galén 2003). Totiž teprve při pročítání oněch knížek jsem si uvědomil, o čem všem Cyril Höschl přemýšlí, o čem uvažuje a co analyzuje. Od každodenní politiky po klasickou hudbu, literaturu, platy akademiků, etologii či milovaného filozofa Karla Poppera. Úvahy/sloupky jsou věcné, k jádru věci, čtivé a vtípné, poskytující skutečně jiný úhel pohledu. Jeho kritika je vždy milá, jemná, nenásilná, slušná. A že je psychiatrem či psychiatrem-publicistou, písíicím o věcech obecných? Proč ne, talent, vzdělání a znalosti k tomu má a je možná přijímán obecným lidem vážněji coby psychiatr, než jsou přijímáni mnozí jiní autoři. Mám pocit, že obecný lid ho asi vnímá spíše jako umného a umějíciho komentátora lidských duší a záležitostí, tedy jinak, než jak ho vnímá čas od času dogmaticky autoritativní, čas od času závistivá psychiatrická obec. Doba a vláda nakonec dala za pravdu jemu a ocenily jeho propagaci našeho oboru (částečně reflektované v jeho nepsychiatrickém psaní či vystupování v médiích) „Českou hlavou“ udělenou mu v loňském roce.

Nepsychiatrická činnost Cyrila Höschla se ale neomezuje jen na publicistiku a pořady v rozhlase a televizi. Neměli bychom zapomenout na jeho neúnavnou činnost v nejrůznějších organizacích a naučných, uměleckých a jiných zařízeních. Příkladem je třeba jeho prezidentství České lékařské akademie a nyní také prezidentství Federace evrop-

ských lékařských akademií. Jeho organizační činnost je vždy spojená s méně či více nápadnou propagací všeho českého, od psychiatrie přes literaturu a hudbu k vědě. Jen málokdo z nás, kteří jsme práci v nejrůznějších organizacích poznali na „vlastní kůži“ ví, že to je většinou únavná a pěkně otravná činnost a že cestování a pobyt v hotelích všech koutů světa je většinou jen pozlátko, které se často ani netřpytí.

Výčet nepsychiatrických aktivit by nebyl úplný bez zmínky o Cyrilu Höschlovi a jeho další z mnoha lásek - klasické hudbě, zejména hudbě Antonína Dvořáka. Občas ji s přáteli, zvláště o Vánocích, soukromě, čistě jen pro potěšení, provozuje. Ale hlavně jí velmi rozumí a snaží se ji propagovat. Kdo nikdy nebyl na koncertě klasické hudby organizovaném a uváděném Cyrilem Höschlem, neví, o co přišel. Měl jsem to štěstí jich několik absolvovat v onom malém sále ve Španělské ulici, kde sídlí AMEPRA. Znovu a znovu jsem měl možnost, díky jeho brilantním výkladům, vidět souvislosti, porozumět vývoji skladby a práci či osudu skladatele. Mám hudbu rád, ač jí moc „nerozumím“, ale mám pocit, že Cyril Höschl jí rozumí jako málokdo - alespoň mezi námi psychiatry.

Když si k jeho psychiatrickým činnostem a zde popsaným činnostem nepsychiatrickým ještě přimyslím to, že je otcem čtyř vydařených dětí, každé z nich svým způsobem velmi talentované či téměř geniální, o nichž on toho jako otec ví mnohé a s nimiž je ve styku; k tomu také dědečkem čtyř vnoučat (s nejstarším z nich, šestiletým, si už e-mailuji); starostlivým strýcem čtyř dětí zesnulého bratra Viktora; hodným synem (kdo z nás v tomto věku začíná e-mail otci „Milý tatínku...“) a kdo ví, co ještě; musím se znovu ptát, „Kdy on ten Cyril vlastně spí?“

Ale zpět k onomu komentátorství lidských duší. Čas od času se v některých generacích vynoří komentátor dění a osudů. Pamatuji si pár skvělých psychiatrů - komentátorů/spisovatelů z předcházejících generací. Domnívám se (ač zaujat), že žádný z nich v komentářích nedosáhl hloubky a šíře záběru Cyrila Höschla. Pokud čtenář pochybuje o šíři a hloubce jeho „záběru“, doporučuji přečíst (či, doufejme, znovu přečíst) jeho nedávný článek v Lidových novinách „Kundera, idealismus a paměť.“

Tak si jen závěrem můžeme povzdechnout: „Ach jo, už je Cyrilu Höschlovi šedesát.“ Ale ne: „Teprve šedesát!“ Na rozdíl od mnohých z nás se zda, že on šedesátku bere s nadhledem a lehce, i když se mi tomu nechce vždy věřit. Ale doufejme, že mu bude i nadále bytí snesitelně lehké a bude ho i nám činit lehčí. Je zjevné, že to vše, co Cyril Höschl činí pro nás i pro sebe, dělá s láskou, zanícením a nadšením,

a jak jsem o něm kdysi napsal, se vždy pozitivním pohledem na věc a lidské bytosti, i ty chybující. Asi podle následujícího citátu Ezry Pounda (básníka dlouhá léta hospitalizovaného v psychiatrické léčebně) použitého v Příběhu inženýra lidských duší:

“Co vřele miluješ, to zůstává, ostatní je drek.
Co vřele miluješ, nikdo ti nevyrvé.
Co vřele miluješ, je tvoje pravé dědictví.”

*Richard Balon, M.D.
Detroit, Michigan, USA*

Vzpomínka na jedno setkání (K životnímu jubileu prof. Cyrila Höschla)

Kulatá životní jubilea jsou příhodnou záminkou k tomu, abychom oslavence mohli adorovat, připomenout jeho zásluhy, úspěchy, ocenění, případně výčet funkcí minulých, současných i budoucích a vtipnými eufemismy opsat jubilentovy slabůstky. Také v případě profesora Cyrila Höschla, jehož šedesátiny si právě v těchto dnech připomínáme, by nebylo nic jednoduššího než zkombinovat laudatio z takovýchto chvalozpěvů a biografických dat. Jen když si zadáte do vyhledávače Google heslo ‘Cyril Höschl’, vypadne vám téměř 11 tisíc odkazů. Chtěl bych k nim připojit svoji osobní vzpomínku na setkání s CH.

Cesta na stáží z psychiatrie do areálu bohnické léčebny byla pro studenty medicíny před téměř čtvrtstoletím pomalu celodenním výletem. Nechej předstírat, že to byla výprava někam do polí na venkov, neboť v té době byla už dávno léčebna obklíčena panelovým sídlištěm, ale pro pohodlné studenty ta cesta vyžadovala jistou dávku sebezapření. Nikdy jsme však nelitovali. Bylo to právě zásluhou tehdejšího mladého asistenta na psychiatrii CH, že se výlet do Bohnic stal pro nás iniciační „cestou za zrcadlo“. Bylo to jako malý zázrak, když uprostřed podivného šedivého bezčasí poloviny osmdesátých let se student mohl setkat s pedagogem, který mluvil a choval se svobodně, jako by mu prostředí psychiatrie propůjčovalo automaticky nějakou imunitu. Když se svým neomylným sociálním instinktem zjistil, že má v nás (zprvu nedůvěřivé, posléze nadšené) pozorné posluchače a že jsme na stejné vlně, tak zahodil učební osnovy a ukázal nám báječný jiný svět: psychiatrii jako průsečík medicíny, filozofie, sociologie a kultury – nebo chcete-li, vědy a umění, obor, jemuž se žádný jiný nevyrovná. Po praktikách dva z nás vzal a nacpal do otřískané dacie a odjeli jsme na matematickou fakultu, kde se (jak jsme se dozvěděli později) pod akademickým krytím konal jeden ze seminářů tehdejší „šedé

zóny“ a kde se přednášelo a diskutovalo o psychologických experimentech, o nichž jste se v tehdejších učebnicích nic nedočetli.

Dnes si myslím, že o mé, až do té doby poněkud nejisté budoucnosti, bylo rozhodnuto ten den. Stejně tak jako v případě celé řady jeho dalších studentů přede mnou i po mně, které setkání s CH ovlivnilo natolik, že se rozhodli pro psychiatrii. Mimochodem, i můj kolega, s nímž jsme onen den cestovali na zmíněný seminář, se stal psychiatrem. Víím, že si to CH trochu vyčítá jako podvod, že studentům ukazuje psychiatrii jako úžasnou a dobrodružnou cestu poznání a tajemství, která jen čekají na svá odhalení, ale přitom vlastní realita je krutě odlišná. Mohu ho ujistit sám za sebe, že jsem své volby nikdy ani na vteřinu nelitoval.

Těch setkání bylo od vzpomínané cesty do bohnického parku nepočítaně, vztah učitele a žáka se mezitím proměnil v přátelství. Od setkávání ještě v průběhu studentských let, kdy nám výuku psychiatrie CH zpestřoval například podvečerním promítáním videa Formanova „Přeletu přes kukaččí hnízdo“ (ač se to dnes zdá téměř neuvěřitelné, i to mělo přidech „zakázaného“...), nedlouho poté jsme se sešli ve stávkovém výboru fakulty (nikdy předtím ani potom nebyla budoucnost tak opojně optimistická: Havel na Hrad, Palouš rektorem univerzity, Höschl děkanem naší fakulty...), přes všechny podoby setkání pracovních až po ta soukromá.

A proč to vlastně vyprávím při příležitosti životního jubilea CH? Asi proto, že už v tom prvním setkání jsou obsaženy všechny lidské a profesní kvality, pro které si Cyrila Höschla tolik vážím a pro které jej mám rád. A navíc, pokud jednou nahlédnete za zrcadlo, třeba na obyčejné stáži z psychiatrie, už nikdy nebudete vidět věci stejně tak jako dřív.

Doc. MUDr. Pavel Mohr, Ph.D.